

Де що про два вибухи

Згадати 1986-й

Про долю і про людей

НОВИНИ ЧАЕС

24 квітня 2020 | №08 (1478)

Офіційна газета ДСП «Чорнобильська АЕС»

**ПРОЄКТ
СОВІСТІ**

Проект совісті. Про долю і про людей

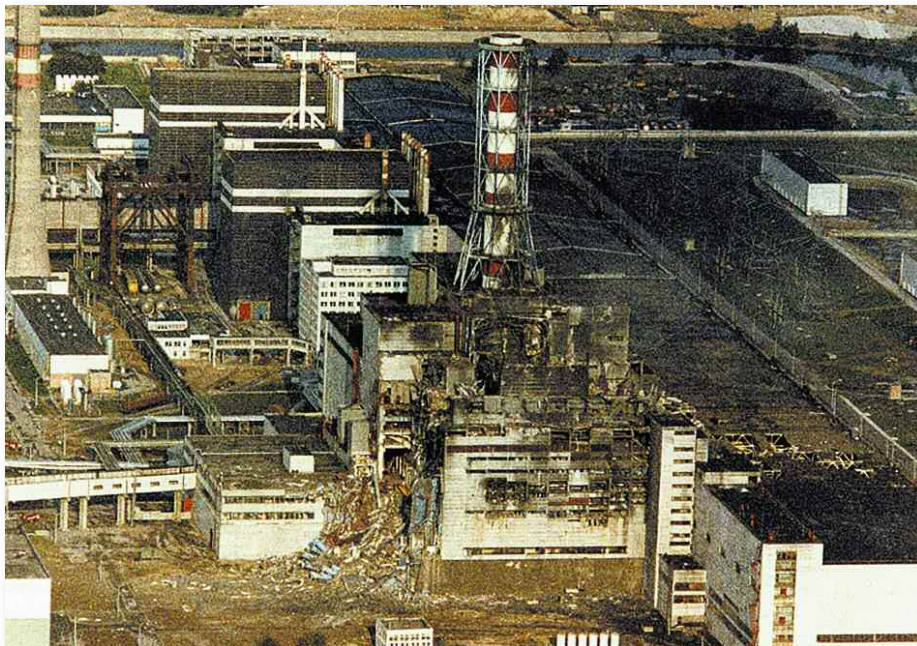
Напередодні 34-ї річниці Чорнобильської катастрофи творчій тандем телевізійників — Олена Семашко та Володимир Болсун — працівники групи у зв'язках з громадськістю та пресою ВМСІ Чорнобильської АЕС, завершив роботу над останньою, восьмою, серією фільму «Хроніка аварії на 4 блоці ЧАЕС».

Перша серія фільму вийшла до глядача в квітні 2016 року — до 30-х роковин аварії. Власне, як це нерідко буває, початковий задум в процесі реалізації зазнав кардинальних змін.

Півгодинна програма, в якій передбачалося зібрати розповіді безпосередніх учасників ліквідації, практично на етапі збору фактичного матеріалу переросла до розмірів багатосерійної документальної стрічки.

Вісім серій, кожна з яких триває пів години, примушують глядача не відриватися від екрану, отримуючи інформацію з перших рук, і головне, разом з героями співпереживати ті давні, але й досі болісні події.

Всю цю грандіозну — без перебільшення — роботу зробили дві людини: журналіст (вона ж сценарист, режисер і диктор) Олена Семашко і оператор-монтажер-звукорежисер Володимир Болсун. Їх думки про стрічку, аварію та розуміння світу у контексті Чорнобиля

ми й пропонуємо сьогодні вашій увазі.

- Олено, в якій момент ти зрозуміла, що робитимеш свого роду серіал?

- Розумієш, за тридцять років про Чорнобиль не писав і не знімав тільки вже дуже лінивий. Автори, здається, роздивилися ті події під такими кутами, що нічого нового сказати вже й неможливо. А робити щось банальне, просто заради «відмазки», не хотілося. Сама знаєш, скільки ми, працівники інформаційного напрямку, спілкуємось з ліквідаторами.

- Так, постійно спілкуємось.

- І напевне помічала, що багато з них взагалі не хочуть розмовляти про ті події, свої тодішні дії та відчуття.

- Є таке.

В якийсь момент я зрозуміла, що це небажання має три причини. По-перше, їм неприємно, коли журналіст викладає їх спогади під кутом своїх власних переконань, викидаючи справжню думку співрозмовника. По-друге, вони взагалі-то не вважають за подвиг те, що виконували на аварійній станції свою щоденну роботу. По-третє, СРСР їх вже призначив винуватцями аварії, і їм нерідко здається, що розповідати про аварію і свої дії — це означає виправдовуватися.

- «Все, що ви наразі скажете, обов'язково буде використане проти вас...»

- Десь так. Є ще одне важливе зауваження. На відміну від окремого героїзму — наприклад, перша людина полетіла в космос — Чорнобиль — це приклад героїзму масового, суспільного, і тому окремі щоденні подвиги кожного з ліквідаторів якось «розмазані» по величезному полотні загального.

- Тобто, здається, є якась загальна картина, але вона прописана не точно, не деталізовано — і від

точно, не деталізовано — і від цього здається неповною?

- Так, я про це.

- І ти вирішила зібрати максимальну кількість свідчень, щоб зобразити картину наскільки це можливо повною? Тобто це спроба відтворити кожен з тих перших днів — страшних, сумбурних, важких фізично й морально?

- Не одразу. Просто в якийсь момент розмов з людьми набралось стільки, що я зрозуміла, що, по-перше, їх треба систематизувати хронологічно, а по-друге, що 26 квітня все, власне, лише розпочалося. Аварія — це не кінець події, навпаки, вона — лише початок відрізка довжиною зараз вже в тридцять чотири роки. От згадай: ми практично по секундах знаємо, як розвивалися події, які призвели до аварії, ми посекундно знаємо, як розвивалася сама аварія. Але ми значно гірше знаємо про те, що саме робилося в ніч аварії, щоб вже зараз, в перші хвилини мінімізувати наслідки того, що сталося.

даху блоків та машинного залу. Все решта робили працівники ЧАЕС. Вони зупиняли блоки, при чому робили це так, щоб обладнання і системи могли бути законсервовані, потім розконсервовані і введені в експлуатацію. Розповсюджена думка, що пожежні не знали, наскільки небезпечною є пожежа, яку вони ліквідували на ЧАЕС

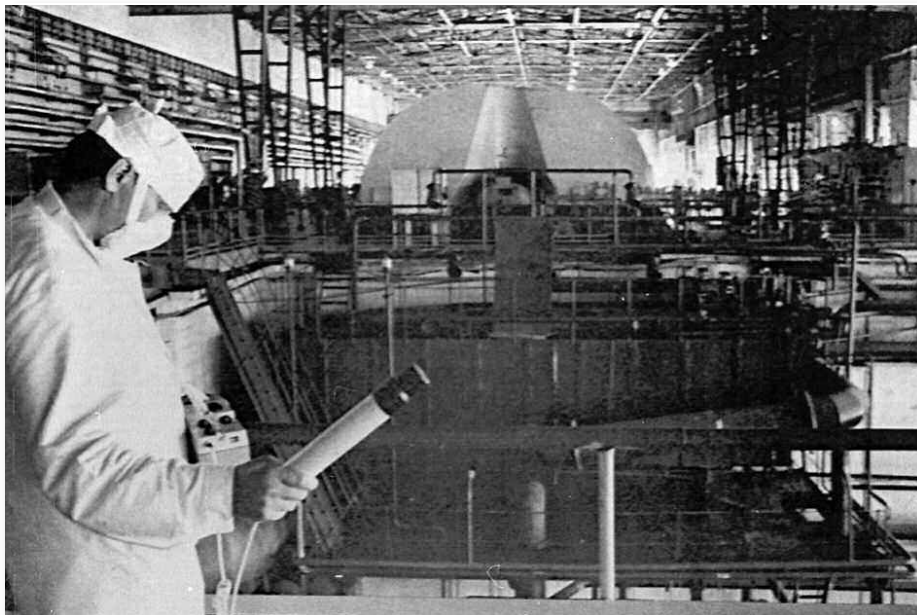
що сталося, вийшли в зміну на свої робочі місця. Там десь евакуювали їх родини, їх місто, їх мирне життя, вони навіть не знали, куди саме їх евакуюють, - і все одно працювали. При чому так працювали, що станцію за пів року вдалося відродити.

- А, ти теж помітила цю інформаційну прірву: начебто аварію скоїли одні люди, які миттєво кудись розбіглися, а інші прийшли невідомо звідки й почали рятувати станцію?

- Ну звісно, помітила! Погодсья, її треба якось долати. Тому що не було ніяких нових героїв, які зупинили ЧАЕС, законсервували блоки, а потім їх відновили. Були ті самі працівники, яких пізніше...

- ... Ми знову повертаємося до образливого призначення колективу ЧАЕС винним у всьому на світі...

- А як до цього не повертатися? Не можна, тому що вже 1986-го було зрозуміло, що першопричиною аварії була саме недосконалість реактора. Про це і документи свідчать, і дії радянського уряду, і події в ядерноенергетичній галузі. Але влітку 1987-го в Чорнобилі судять керівництво станції за «аварію на вибухонебезпечному виробництві». А це нічого, що АЕС ніколи не вважалася таким виробництвом? Їх звинувачують в порушенні нормативних документів, які на час аварії ще не були розроблені і не існували...

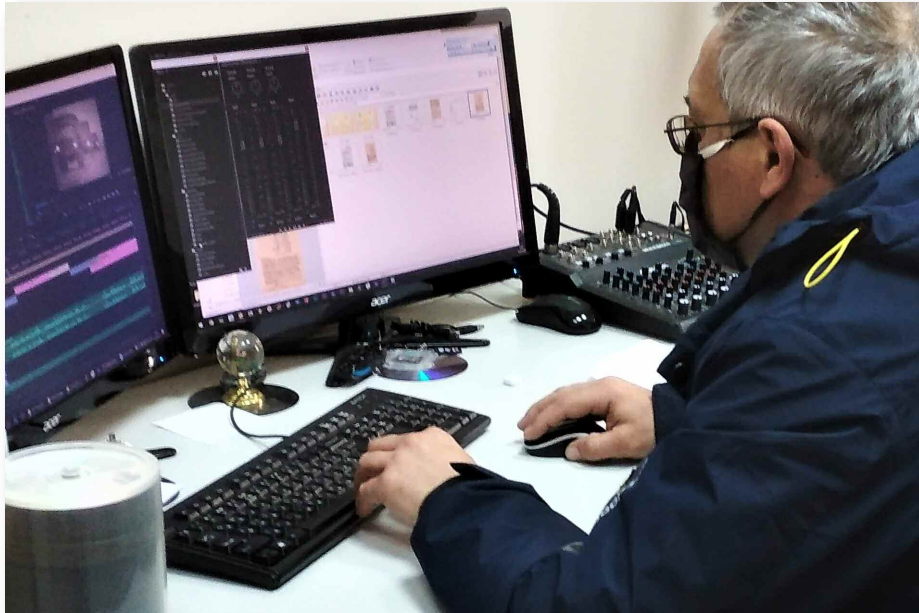

- Намагаєшся здолати міф про шістьох пожежних, які врятували світ?

- Ну, розпочнемо з того, що їх було не шестеро, а трохи більше. Знаєш, я не хочу, щоб хтось «мірявся подвигами» — чий більше. Я хочу, щоб глядачі фільму зрозуміли: так, пожежні виконали свою роботу — збили пожежу з

26 квітня 1986 року. Я в це не вірю. Так, вони не фахівці, але, несучи службу у частині пожежної охорони АЕС, ймовірно, мали певну уяву про можливу небезпеку об'єкту. Проте, працівники станції цю уяву мали точно! Але з робочих місць не пішли. І наступного дня, коли вже точно зрозуміло було, наскільки жахливо все,

- ... А ще їх судять в Чорнобилі, в зоні, куди ніякі випадкові свідки захисту потрапити не можуть. А це процес закритий — з тією ж метою: ніяка стороння думка не може похитнути позицію КППС у

данному питанні. А ти сподівалася, що академіка Олександрова, розробника РВПК, закартає сумління, і він визнає свою провину у аварії?

- Звісно, не сподівалася. Але дуже хотілося, щоб історії людей, які насправді врятували і станцію, і території навколо неї, поки ще живі, мали можливість озвучити свої історії і своє бачення подій. Не моє проілюструвати, що важливо, а своє проголосити!

Знаєш, коли учасник подій відмовляється говорити, напевно, єдиний аргумент, який може примусити його змінити своє рішення наступний: якщо ви не розкажете, як все було насправді з вашої точки зору, в свідомості переважної більшості людей, які не були безпосередніми свідками, ті події так і залишаться на рівні легенд і міфів, котрими заповнено інформаційний простір, — тих легенд і міфів, які вам так неприємні. І це діє.

- Ти в темі Чорнобиля — робота така. І тим не менш, відчуваю це по розмові, було дещо в цих розповідях, що вразило і тебе, при чому вразило глибоко.

- Було. Коли розмова заходила про емоційний стан під час роботи в ці

перші дні ліквідації, практично кожен співрозмовник говорив про те, як сумував за родиною, як переймався, куди близьких вивезли, як думав, де їх шукатиме.

- Нормальні речі...

- ... нормальні, якщо не брати до уваги, де саме вони працювали.

Вони точно розуміли поля, в яких перебувають, вони знали про те, який вплив випромінювання кожної секунди справляє на їх здоров'я, вони не знали, чи зможе їх організм опиратися цьому впливу — отже вони просто не були впевнені, що у них буде життя після ліквідації, чи встигнуть

вони знайти родини, чи відпустить їм доля час на пошуки та зустріч. І коли ти усвідомлюєш це, тобі стає моторошно.

- Власне, героїчні теми завжди дуже пафосні, а вам у фільмі цього якимось чином вдалося уникнути.

Скоріш за все, саме завдяки підходу, про який ми говорили раніше. Який може бути пафос, коли розмова точиться навколо абсолютно людських та зрозумілих кожному речей.

- Найважчим при підготовці матеріалу було, напевно, знайти відеоряди тих часів?

- О, пошук відео — це окрема тема, вступає до розмови Володимир Болсун. — У нас власний непоганий архів, який ми свого часу частково придбали в Держархіві, частково збирали по крихтах в інтернеті, частково створювали самі зі старих фото і не тільки з них. Станом на квітень 2020 року маємо практично терабайт відео, яке ми поки що використали лише частково.

- Багато залишилося за кадром?

- Багато. Є цілі пласти інформації, про які широке коло людей не те що не знає — навіть гадки не має, — продовжує Олена Семашко. — До речі, чомусь вважається, що основні зйомки виконувалися телегрупами, умовно ка-

жучи, з Москви. А насправді це зовсім не так. Багато знімали київські документалісти, і там надзвичайна робота й надзвичайні зйомки. Але про них практично ніхто не знає. Напевно, вони колись були якийсь там раз-другий в прокаті, але, ти ж знаєш, коли фільм йде не в прайм-тайм, він стовідсотково залишиться не поміченим.

Чому так? Напевно, за радянських часів, коли все це знімалося, не було відповідного замовлення від держави на інформування людей — також із зрозумілих причин. Та й потім не дуже було... Також існує чимало відео — саме відео, а не кінозйомок, які зробили працівники КДБ України. І в них також чимало цікавого. Коротше кажучи, є з чим працювати.

- Стоп-стоп-стоп... Оце зараз ти мене попередила, що остання серія може стати не останньою?

- Ні, в цьому фільмі ми поставили крапку. Мені й досі муляє, що не вдалося поговорити з багатьма ліквідаторами — і вже й не вдасться, адже люди пішли з життя або виїхали, і їх не знайти, не доїхати до них. Є взагалі багато невідкритих сторінок подій 1986 року, зокрема, про реакцію людей за межами залізної завіси — про це взагалі практично ніде й не згадувалося. Не хотілося б дійсно високих слів і пафосу, але наш проект — це свого роду проект совісті, і ми будемо його продовжувати.

Замість післямови

Писати про колег, які створили унікальну стрічку, важко — ти відверто ними пишаєшся, ти знаєш, в яких технічно складних умовах вони працюють, як вперто і наполегливо добувають інформацію, як завантажені іншими, щоденними, завданнями.

Тому не оцінюватиму їхню працю сама — просто надам слово їх незалежним глядачам, адже відгуків на каналі ДСП ЧАЕС в ютьюб — тисячі.

Коментарі наводяться мовою оригіналу зі збереженням авторської стилістики.

«Только что закончил просмотр всех 6 частей. Огромная благодарность создателям фильма за качество представленных материалов! Этот цикл сравним, разве что, с посещением музея Памяти Чернобыля в Киеве! Очень удивило и, пожалуй, возмутило действия военных, прибывших в зону ЧАЭС с устаревшими картами, на которых не было ни станции, ни пруда охладителя!»

«Спасибо за отличные фильмы! Вечная Память Ликвидаторам аварии! По моему мнению, это самые лучшие документальные фильмы про аварию».

«Честный и очень порядочный фильм. Большое спасибо создателям. Очень рад был увидеть среди героев фильма своих коллег и друзей».

«Очень хороший фильм! посмотрел первую часть, был в восторге!!! спасибо вам! очень качественная работа! почему же ваши фильмы не запускают на телевидении??? Светлая память всем этим людям, погибшим в связи этой катастрофы. Жду продолжения».

«Пожалуй, самый правдивый фильм, с самой объективной информацией из первых рук! огромное спасибо всем кто создал и тем кто выложил этот фильм, а то всякие дискавери пудрят людям мозги своими блокбастерами».

«Замечательный фильм, редчайшие документальные кадры, уникальные герои. Мне очень было радостно увидеть своих коллег в добром здравии - Евгения Яшина (НСХЦ), Виктора Филимонова - в фильме он обозначен как оператор ХЦ, но когда я в 1987 году прибыл на работу в химцех, он был уже заместителем начальника химцеха по второй очереди, а позже - стал начальником химцеха. Приятно было видеть (в одной из первых серий) старшего мастера химцеха Николая Семіна. Вот ведь как, уже подзабыл отчества у коллег, ну ребята простят)) Огромное благодарности создателям фильма. Низкий поклон всем ликвидаторам аварии на ЧАЭС».

«Какой замечательный фильм!!!! Все серии пересмотрела на одном дыхании)))) Спасибо создателям этого фильма!!! Работа проделана огромная!!!! Скажите, а еще будут новые серии???»

«Спасибо за замечательный проект. Никакие художественные сериалы не идут с ним ни в какое сравнение».

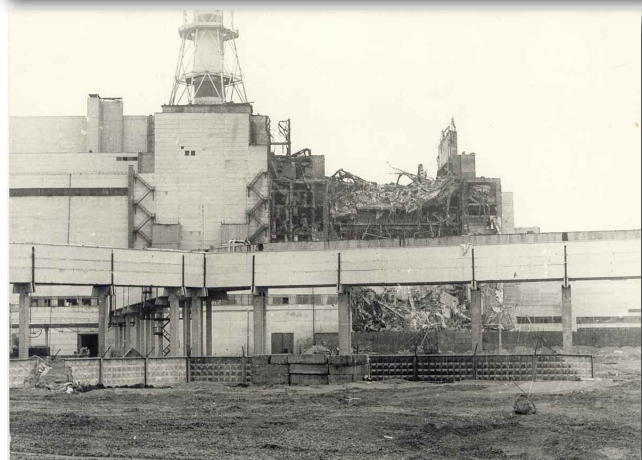
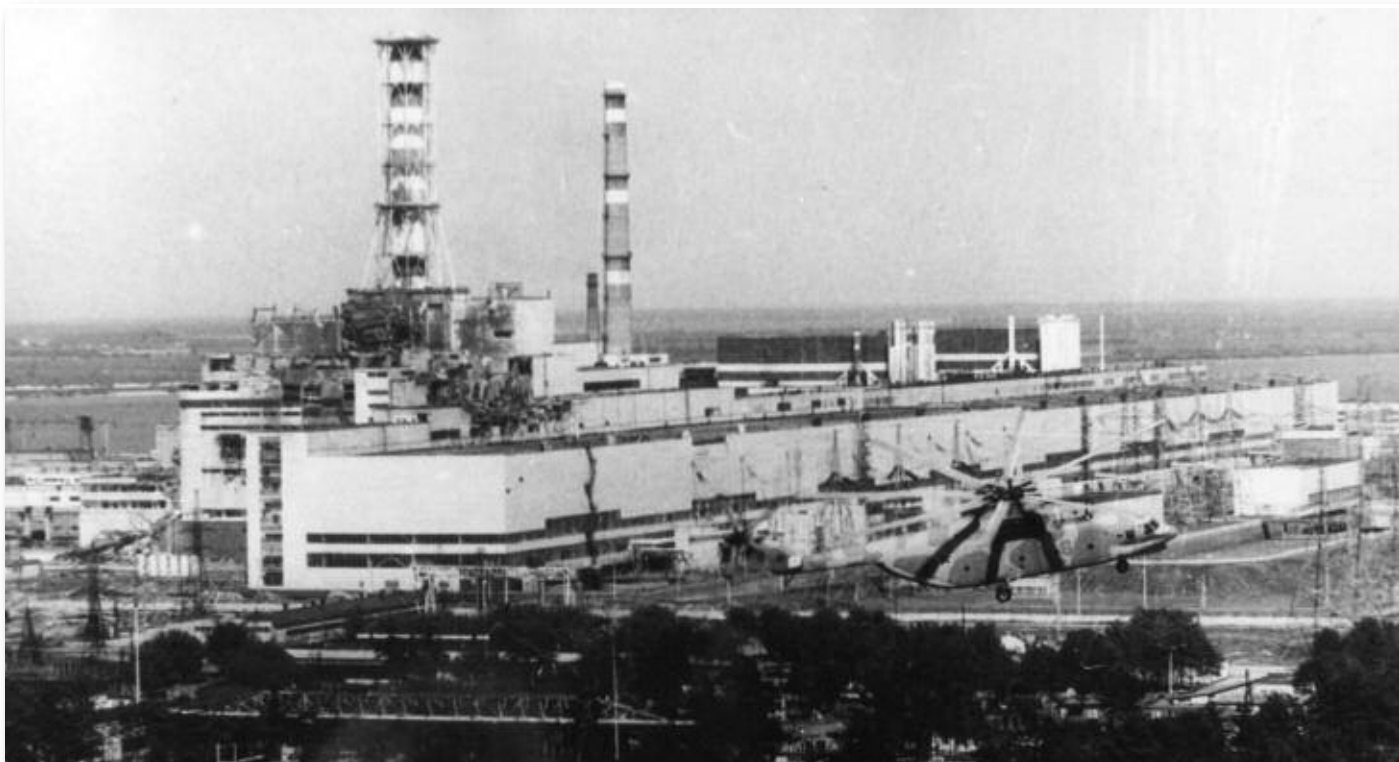
Що ж, досить, напевно, відгуків — всі теплі слова, які сказано глядачами каналу на адресу Олени Семашко та Володимира Болсуна, не наведеш.

Дивіться фільм на сайті ДСП ЧАЕС за посиланням:

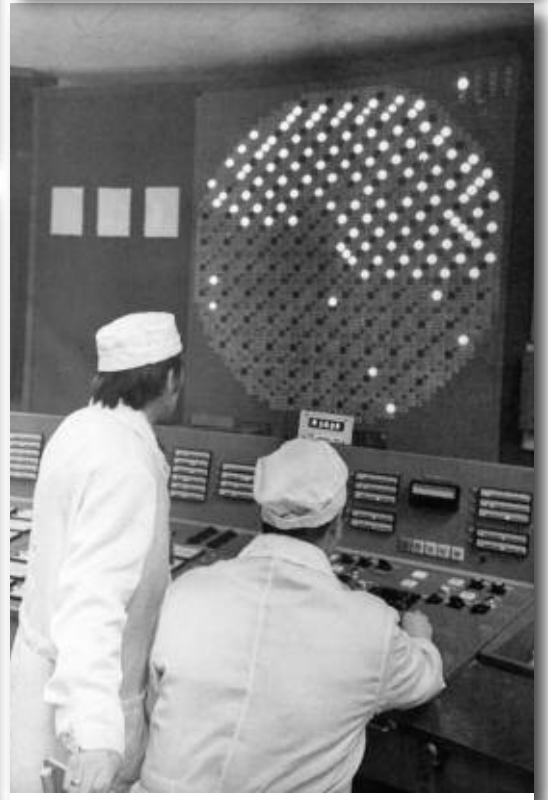
<https://chnpp.gov.ua/ua/infotsentr/video-ofilmy/53-video/thematicprograms/4956-khronika-sobytij-avarii-na-4-bloke-chaes-26-aprelya-chast-2>

та на каналі ютьюб https://www.youtube.com/watch?v=FXLU-rpgS_Y

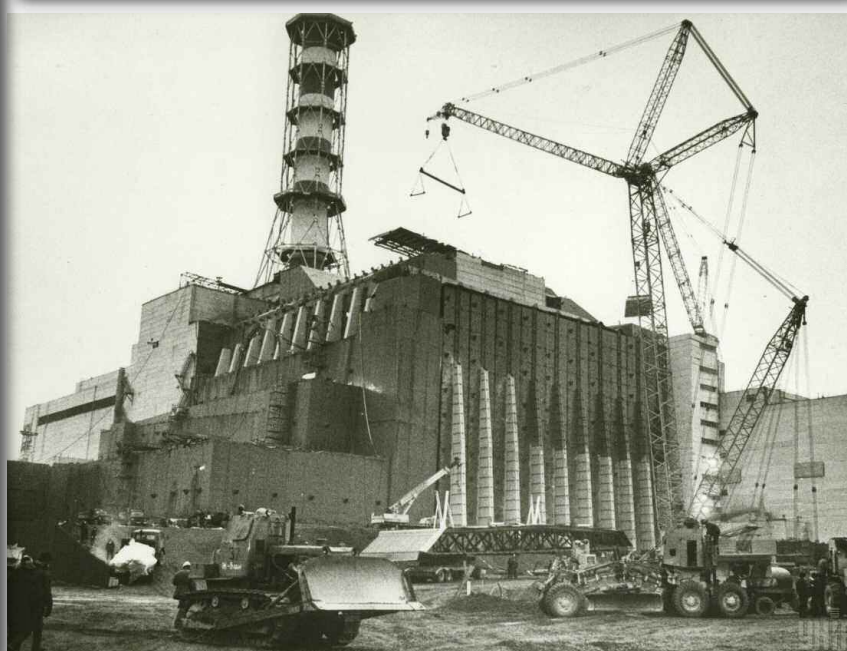
Згадати 1986-й

РЕПОРТАЖ

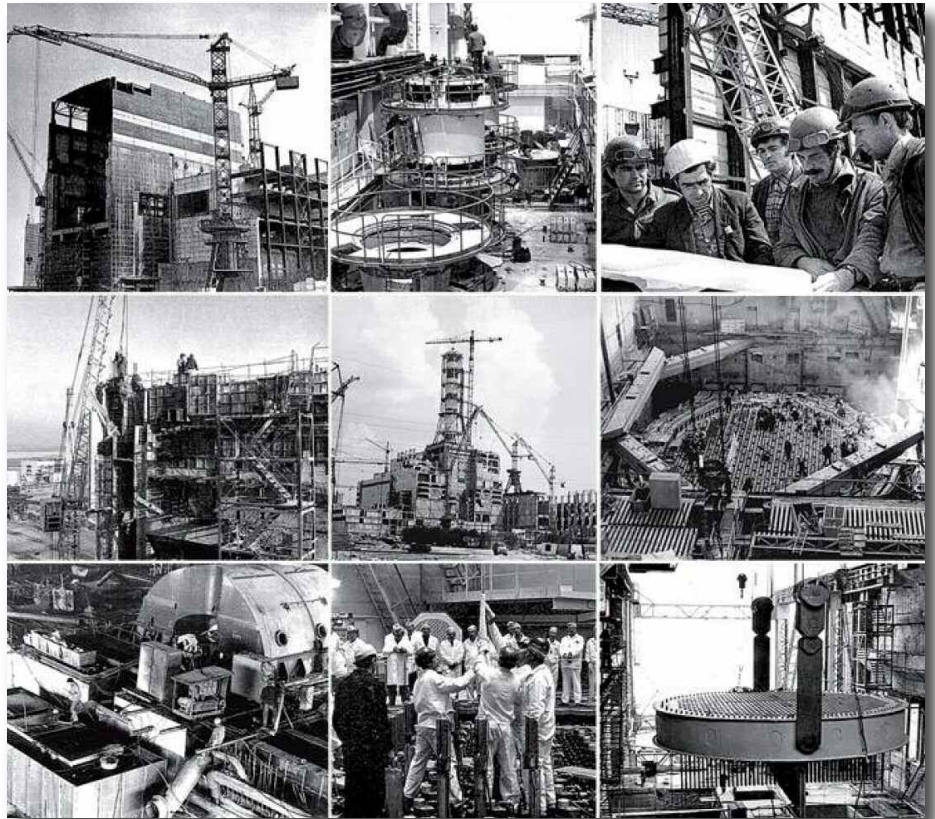
РЕПОРТАЖ

Теплофизический анализ двух взрывов в реакторе 4 энергоблока Чернобыльской АЭС

Гомберг Эрнст Ілліч, випускник Київського політехнічного інституту за спеціальністю «Промислова теплоенергетика» працював з 1968 року по 1987 рік технологом по монтажу АЕС з реакторами ВВЕР-1000 в проектно-технологічному інституті «Енергомонтаж-проект», а з 1987 року по 1992 рік - викладачем курсів підвищення кваліфікації робітників в тресті «Південтеплоенергомонтаж». В 1971 році протягом 3 місяців він був керівником групи інженерів на виробничій практиці на Ленінградській АЕС для вивчення конструкції реактора РВМК-1000 і передачу цих знань майбутнім технологам по монтажу реактора. Редакція пропонує уривки з цього дослідження, яке публікується вперше, мовою оригіналу, зберігаючи термінологію та орфографію автора.

«Настоящий теплофизический анализ даёт объяснение малоизученному процессу кипения воды в вертикальных каналах высотой 7000 сантиметров и может служить подтверждением того, что этот процесс мог быть недостаточно изучен во время испытаний технологических каналов (Конструктор каналов - институт НИКИЭТ, директор Долежал) на заводе-изготовителе при различ-

нием Дятлова нарушили регламент «эксперимента», который нельзя было проводить без подтверждения конструктора реактора и проектировщиков АЭС, тем более, что «эксперимент» не получался уже несколько раз на станции ранее. Ещё большей неприятностью отразилось сообщение Дятлова, что взорвался бак СУЗ, а не

любителей острых ощущений в современном кино, но не для профессионалов.

...Я был руководителем небольшой группы практикантов на Ленинградской АЭС в 1971 году, где мы изучали подробно чертежи реактора РВМК, чтобы передать свои знания будущим технологам монтажа.

После этого я был на практике на Нововоронежской АЭС с реакторами ВВЭР и убедился в том, что эти реакторы, как говорят в Одессе, «две большие разницы».

После Чернобыльской аварии, с 1987 года по 1992 год я работал в тресте «Южтеплоэнергопроект» преподавателем Курсов повышения квалификации монтажников атомных электростанций с реакторами РВМК-1000 и ВВЭР-1000 и там объяснял «курсантам» физические особенности и последовательность аварии на ЧАЭС, которую изложу сейчас.

“ Американский фильм ... может представлять условный интерес только для любителей острых ощущений в современном кино, но не для профессионалов. ”

ных параметрах процесса кипения воды.

Помимо этой статьи, автор поместил в ютьюбе два видеоролика, в которых представил свою версию ошибок различных организаций, которые создали условия для распространения радиации за пределы станции. Конечно, операторы БЩУ под давле-

реактор, что отодвинуло на сутки эвакуацию посёлка Припять. Самый подробный анализ аварии был сделан Григорием Медведевым, бывшим работником ЧАЭС, в его статье «Чернобыльская тетрадь» ещё в 1986 году. Американский фильм, собранный из кусочков ранее известных российских видео роликов может представлять условный интерес только для

Я обязан был объяснять монтажникам и сварщикам свою версию аварии с теплотехническим анализом, иллюстрацией чертежей реактора РБМК, оборудования первого контура и здания реакторного цеха.

Ещё во время учёбы в институте нам было известно, что при расчёте теплообменников надо учитывать кипение воды в вертикальных трубах как мало изученный и плохо регулируемый процесс.

Создатели реактора РБМК (институт НИКИЭТ) тоже могли знать об этом и проверить работу ТВЭЛОВ при различных условиях охлаждения на заводе-изготовителе, а только потом запускать его в промышленность. Ведь не даром зарубежная пресса называла реактор РБМК – «Советским реактором».

Легасов, как работник другого института и специалист-химик мог не знать досконально конструкцию и тепловые особенности кипящего реактора (конструктор Долежал), у которого, как показала авария, рекламируемые достоинства оказались существенными недостатками.

Резюмируя аварию, я лично могу утверждать и доказать, что виноваты в катастрофе не только эксплуатационники, но и конструкторы реак-

тора, проектировщики АЭС, монтажники и сварщики оборудования и трубопроводов, контролёры технологического процесса монтажа и сварки, работники электросети и даже прокуратуры.

Конечно, этой катастрофы могло не быть, если бы заместитель главного инженера Дятлов не настоял на продолжении сомнительного эксперимента по «выбегу» турбогенератора с несанкционированным повышением и понижением тепловой мощности реактора.

Персонал БЩУ можно обвинить только в том, что был разрушен реактор, но авария могла быть после этого локализована, если бы реакторное отделение было заключено в герметичный корпус, аналогичный АЭС с ВВЭР 1000. Тогда вся радиоактивность осталась бы в пределах центрального зала и не попала бы в атмосферу.

Ведь Чернобыльская КАТАСТРОФА продолжается до сих пор, выводы должны быть не частичными, а комплексными и широко распространяемыми, не только в энергетической отрасли, но и в широких массах народа с указанием всех виновников аварии. Так как этого объяснения не было, население узнаёт о Чернобыльской катастрофе из неточного и предвзятого американского киносериала через 30 лет после аварии...

... Как технолог по монтажу двухконтурной схемы станции с реакторами ВВЭР-1000, выскажу главную мысль! Категорически нельзя было даже задумывать одноконтурную систему станции с реакторной установкой, в которой находится более 16 тысяч сварных стыков из нержавеющей стали на оборудовании первого контура, а если турбина радиоактивная, заключённая в бетонные боксы, то столько же стыков и в машинном зале.

Собирать и сваривать такой реактор в условиях монтажной площадки силами необученного персонала, в три смены, без пооперационного контроля всех процессов, как это было только на 4 энергоблоке, ни в коем случае не должны были задумать и продвигать профессиональные атомщики и эксплуатационники.

Чтобы рассказать подробности аварии реактора на 4 блоке ЧАЭС, воспользуемся картинками.

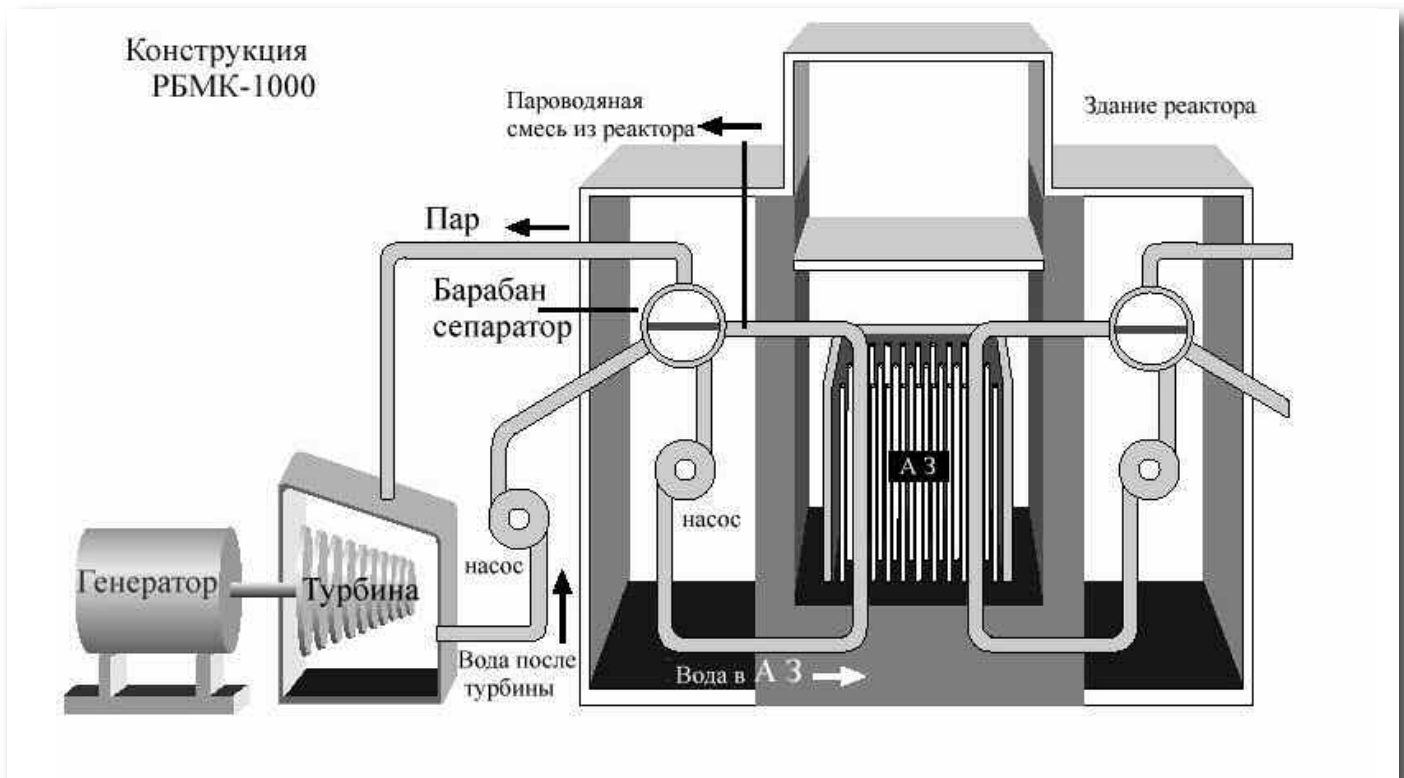
вый, Водо-водяной и Уран-графитовый (современных названий тогда не существовало).

Мы выполнили задание в кратчайшие сроки и я отвёз в рюкзаке 30 книг в Свердловск.

Почему появился в Украине РБМК можно объяснить только тем, что в то время отсутствовал завод Атоммаш, предназначенный для изготовления тяжеловесного оборудования и кор-

Литве), но заместитель главного инженера станции Дятлов «изнасиловал» не очень надёжный реактор, который предусматривал безопасность от дурака, но не от «атомщика» Дятлова, умудрившегося отключить Систему Аварийного Охлаждения Реактора (САОР) и уменьшить до 8 (вместо 26) количество стержней Аварийной Защиты Реактора.

Легасов заявил, что в будущем на каждом таком реакторе должна быть ав-

На мой взгляд самой слабой стороной реактора РБМК является теплофизика процесса кипения воды в длинных вертикальных каналах, всегда занимавших особое внимание теплотехников.

В 1968 году в конструкторском бюро треста «Южтеплоэнергомонтаж», которое занималось реконструкцией и монтажом крупнейших котлоагрегатов (вот где были настоящие теплотехники) была организована маленькая группа по монтажу АЭС.

Уральское отделение института «Теплоэлектропроект» попросило нас сделать технический проект монтажа Чернобыльской АЭС с тремя вариантами крупного оборудования для трёх реакторов разных типов: Газо-

пуса реактора ВВЭР с толщиной стенок до 160 мм.

В отличие от «кипящего» реактора РБМК и одноконтурной схемы станции, АЭС с ВВЭР двухконтурная и в реакторе нет графита, самовозгорающегося материала с низкой способностью к замедлению нейтронов.

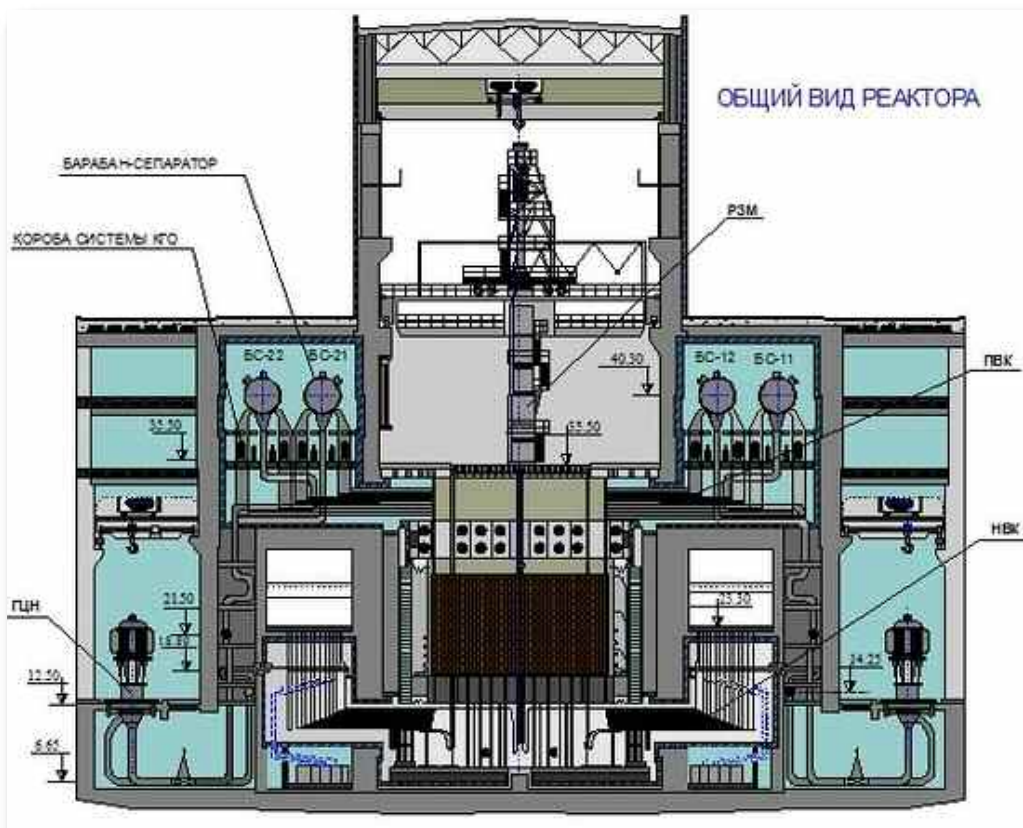
Замедлителем нейтронов и одновременно теплоносителем в реакторе ВВЭР является вода под давлением 160 атмосфер, что сделано специально, чтобы она никогда не превращалась в пар, как очень плохой теплоноситель.

Реакторы РБМК работают в системе Минсредмаш на Ленинградской, Смоленской, Курской, Игналинской АЭС (в

томатизированная схема аварийной защиты, которую персонал не смог бы отключить при любых обстоятельствах.

Кроме того, Легасов сослался на самый главный просчёт проектировщиков станции – отсутствие герметичного колпака над реакторным отделением и привёл пример Финской АЭС с советским реактором, когда финны сами соорудили колпак, которого тогда не умели делать в СССР.

К этому я могу добавить, что на Венгерской станции «Пакш» с реакторами ВВЭР-440 тоже не было колпака, но там венгерские атомщики настояли и советские специалисты спроектировали специальное высо-

почти невозможно и слишком дорого из-за наличия перегрузочной машины и высокой надстройки над центральным залом.

Таким образом, так называемые «достоинства» РБМК, как непрерывная загрузка и перегрузка топлива, «кипящий» реактор и отсутствие дорогостоящих парогенераторов, меркнут перед явными и видимыми просчётами и недостатками в задумке такой схемы и такой конструкции опаснейшего для жизни людей сооружения.

Непрерывная загрузка и разгрузка топлива специальной машиной, как достоинство, не позволила создать герметичный колпак над реактором, а кипение воды в вертикальных каналах, само по себе, создаёт аварийные ситуации из-за

кое здание, в котором были расположены 12 ярусов барботёра для конденсации пара, который может образоваться при разрыве главных трубопроводов 1-го контура при максимальной проектной аварии.

Начиная с 3 и 4 энергоблоков ЧАЭС в главном корпусе тоже появились многоярусные барботёры - конденсаторы, расположенные на перекрытии под активной зоной реактора.

Можно утверждать, что пар, образовавшийся при первом и втором взрыве реактора распространился в центральном зале и разрушил здание, но по непонятной причине не пошёл в барботёр-конденсатор.

Это должно стать основной проблемой для генеральных проектировщиков ныне существующих энергоблоков.

Только тогда, когда стала известна низкая температура расплавленного топлива и циркониевых трубочек, исчезла опасность «Китайского синдрома», придуманного американцами после аварии реактора на электростанции «Тримайл айленд» в США в 1979 году...

...Разрушение реакторного отделения произошло тогда, когда вся вода из всех технологических каналов и из кольцевого бака с водой (Схема «Л») мгновенно превратилась в пар, который создал избыточное давление в центральном зале и одна стена была разрушена вместе с крышей цеха.

Это является самым главным нарушением в проектировании станции, так как при этом страдает население на большой территории, а сделать герметичный колпак над таким зданием

теплофизических особенностей кипения воды в высоких вертикальных трубах.

Монтировать тяжеловесное оборудование 1 контура, на большой высоте, как Вы видите, очень сложно и для этого наш институт «Энергомонтаж-проект» разработал чертежи для изготовления уникального «козлового» крана грузоподъемностью 640 тонн.

Такая грузоподъемность крана предусматривала монтаж изготовленной на земле Схемы «Е» (Елена), Схемы «ОР» весом 600 тонн и монтаж барабанов-сепараторов весом 130 тонн, расположенных на высоте более 35 метров над землей.

(Далі буде)

Ukraine **NOW** ua

Газета: «Новини ЧАЕС»

Засновник: ДСП «Чорнобильська АЕС»

Газету засновано у 1995 році. Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації Кі №830 від 11 листопада 2004 року.

Відповідальний за випуск: Віталій Медвідь.

Над номером працювали: Майя Руденко

+380 4593 431 02 / m.rudenko@chnpp.gov.ua